

خبرنامه مقابله با فقر و نابرابری

به سفارش معاونت رفاه اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
معاونت رفاه اجتماعی

پژوهشگاه مطالعات توسعه جهاد دانشگاهی

فهیمة طباطبایی، خبرنگار:
ترک تحصیل بی‌صدای کودکان روستایی

احسان سهرابی: دولت برای سال ۹۹ عقب‌افتادگی
دستمزد کارگران را جبران کند

سازمان ملل متحد: نابرابری در همه وجوه زندگی
معلولان جهان وجود دارد

حسین انصاری‌راد:
۵۰ درصد مردم زیر خط فقرند

خبرگزاری تسنیم:
ضریب جینی ایران ۴۰ شد

نوبخت خبر داد: حقوق بگیر کمتر از ۳ میلیون و
۶۰۰ هزار تومان، معاف از مالیات

بر اساس گزارش بانک جهانی:
تحولات فقر در جهان اعلام شد

علی خدایی: سه میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر؛ محروم
از آسایش بازنشستگی

شماره سی‌وهشتم
۱۴ الی ۲۰ آذر ۱۳۹۸
تاریخ انتشار: ۲۳ آذر ۱۳۹۸

بلاغت

	سرمقاله
تحولات فقر در جهان اعلام شد	۴
فقر و تخریب محیط زیست، مهمترین تهدیدهای زندگی شهری است	۶
اعتراضات اخیر و وضعیت شغلی	۹
حذف سرانه درمان هفت دهک میانی و کم درآمد، میخی بر تابوت عدالت است	۱۱
بازماندگی از تحصیل در ایران	۱۴
مخالفت معلمان با گرانی بنزین	۱۸
با تورم موجود درآمد حقوق بگیران باید ۳/۵ میلیون تومان باشد	۱۸
دولت در نشستی فوق العاده با اقتصاددانان برای معیشت مردم چاره اندیشی کند	۱۸
جزئیات مغفول طرح رتبه بندی معلمان	۱۹
گزارش سازمان ملل درباره نابرابری های جدید ناشی از تغییرات آب و هوایی	۱۹
تنها ۱۸/۵ درصد از اعتبار مورد نیاز معلولان در بودجه دیده شد	۱۹
فقر و بیکاری؛ ۲۰۰ هزار نفر بیکار و ۲۰۰ هزار نفر بیکار در کشور	۱۹
خیرین بیش از ۷۰ هزار میلیارد ریال در حوزه درمان کمک کرده اند	۱۹
	۲۰

۴ لایه های پنهان فقر در پشت چهره توسعه یافته قزوین

۶ تعدیل ساختاری، فقر و ناهنجاری های اجتماعی

۹ افراد بی خانمان نیاز به یک صدا دارند

۱۱ اندازه گیری فقر کودکان در شهر تهران

۱۴ ترک تحصیل بی صدای کودکان روستایی

۱۸ نابرابری در همه وجوه زندگی معلولان جهان وجود دارد

۱۸ دولت برای سال ۹۹ عقب افتادگی دستمزدها را جبران کند

۱۸ ضریب جینی ایران ۴۰ شد

۱۹ انصاری راد: ۵۰ درصد مردم زیر خط فقرند

۱۹ حقوق بگیر کمتر از ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان، معاف از مالیات

۱۹ چهارشنبه ۲۰ آذرماه؛ پایان مهلت ثبت نام در سایت بسته معیشتی

۱۹ سه میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر؛ محروم از آسایش بازنشستگی

۲۰

مبارزه با فقر، تبعیض و نابرابری

سرمقاله

حاشیه‌نشین‌ها و تله فضایی فقر

وجود ندارد. از لحاظ بیرونی نیز ناتوانی در پرداخت هزینه زمین، حاشیه‌نشینان را وادار می‌کند به سوی مناطقی روند که زمین با حداقل هزینه را به دست آورند. در این مناطق آن‌ها از کمترین دسترسی به خدمات پایه محروم می‌شوند. این جداسازی فضایی بین طبقات، کم‌درآمدها را از هم‌نشینی با اقشار دیگر و ارتقاء مدنی حاصل از آن محروم می‌کند. بدین ترتیب به جز تضاد سنتی شهر و روستا، که نوعی تله فضایی برای روستا به وجود می‌آورد، موجب به وجود آمدن یک تله فضایی بزرگ‌تر در اسکان غیررسمی نیز می‌شود.

به طور کلی، اقتصاد کلان کشور و روند تورمی آن باعث شده تا فقط بخش کوچکی از خانوارها - عمدتاً گروه‌های با درآمد متوسط به بالا - قادر به ورود به بازار مسکن باشند. به عبارت دیگر، فاصله بین نیاز و تقاضای مؤثر مسکن زیاد بوده و سبب می‌گردد گروه‌های با درآمد متوسط و کم، از دسترسی به مسکن مناسب محروم شوند.

پیش از انقلاب تحت تأثیر مکتب نوسازی و استراتژی توسعه از بالا که همواره معتقد به قطبی شدن توسعه و موجه نمودن بی‌عدالتی در فضا به منزله موتور توسعه بوده‌اند، اصولاً شاهد برنامه‌ای مدون برای اقشار کم‌درآمد نبودیم. مسلم فرض کردن نظریه فرهنگ فقر در حوزه شهری نیز باعث عدم توجه به اقشار کم‌درآمد که اغلب مهاجران روستایی بوده‌اند، گردید. پس از انقلاب به علت افزایش بُعد خانوار و مهاجرت گسترده به شهرها و بروز جنگ تحمیلی و شهرگرا بودن یارانه‌ها و ...، شاهد افزایش ضریب جینی هستیم. نگاه‌های بازارمحور و رویکردهای نئولیبرالی از دهه دوم انقلاب وضعیت موجود را بسیار تشدید کرد. نگاه ساده‌انگارانه‌ای که می‌اندیشید با واگذاری همه چیز به بازار، نابرابری به خودی خود حل خواهد شد، عدم شفافیت در توزیع منابع مالی و قدرت در کنار عدم پاسخگویی در حوزه عمومی به این مقوله دامن زده است. علاوه بر این‌ها، تدوین و اجرای برنامه‌های اقتصادی بدون توجه به سیاست‌های اجتماعی، موجب تداوم مسئله فقر و ماندگاری آن به‌ویژه در

گاه تصور می‌شود مسئولیت اسکان جمعیت ۱۸ تا ۲۰ میلیونی در مناطق حاشیه‌ای شهرها و بافت‌های فرسوده، بر عهده خود آن‌ها است و این وضعیت، محصول انتخاب طبیعی آن‌ها و حاصل فرهنگ این گروه اجتماعی (فرهنگ فقر) است. در حالی که فقر، مقوله‌ای سیاسی - اقتصادی است و حاصل سازوکار نظام‌ها و نهادهای حاکم بر جامعه است. تبلور فضایی این سازوکار، محروم ماندن کم‌درآمدها از داشتن سرپناه و مسکن است. اقتصاد سیاسی به ما می‌آموزد تا در تحلیل چرایی فقر و به‌ویژه نابرابری، بر نقش منافع تأکید کرده و کارکرد نهادهای حاضر در قدرت را واکاوی کنیم؛ زیرا همواره تلاش گروه‌هایی در قدرت برای حفظ و تداوم منافع، موجب می‌شود گروه‌های دیگر از دست‌یابی به امکانات و منافع اقتصادی موجود در جامعه محروم شوند. البته این امر نافی نقش سیاست‌های ناهمگون، غیرکارشناسی شده، سلیقه‌ای و نامرتب با موازین علمی و ساختارهای جامعه، در توزیع گسترده فقر و نابرابری و بازتولید اسکان غیررسمی نیست.

در گزارش دومین اجلاس اسکان بشر (استامبول، ۱۹۹۶)، فقر مسکن برای افراد و خانوارهایی تعریف شد که فاقد سرپناهی برخوردار از ایمنی و امنیت، سلامت زیرساخت‌ها (مانند آب لوله‌کشی، تأسیسات، بهداشت و فاضلاب و تخلیه زباله) هستند. «تله فضایی» مسکن به دو صورت تولید می‌شود. یکی کیفیت درونی و دیگری کیفیت بیرونی. منظور از کیفیت بیرونی، مکان جغرافیایی مسکن است. قرار داشتن مسکن در فضای اسکان غیررسمی و مناطق روستایی، به منزله افتادن در «تله فضایی» است. اسکان غیررسمی که در اثر به حساب نیامدن کم‌درآمدها در برنامه‌های شهری و مسکن به وجود آمده، حاصل برنامه‌ریزی خودبه‌خودی کم‌درآمدها برای تأمین مسکن نیست. هم از لحاظ درونی و هم بیرونی، آن‌ها در تله فضایی فقر افتاده‌اند. از لحاظ درونی، مسکن با مصالح ساختمانی و تجهیزات نامناسب و سطح زیربنایی ناکافی، ساخته می‌شود زیرا توان مالی برای تأمین مصالح کافی و مناسب و ایمن

حوزه مسکن شده که بحران کنونی اسکان غیررسمی را بیش از همیشه به وجود آورده است.

***

در هفته‌ای که گذشت، اخبار زیر جلب توجه می‌کند:

🕒 با اجرای طرح تجمیع مدارس روستایی، کلاس‌های درس برخی روستاییان تعطیل شده و حالا چند سالی است که دانش‌آموزان مجبورند یا ترک تحصیل کرده و یا کیلومترها دورتر به مدرسه دیگری در روستاهای اطراف یا شهرستان‌ها بروند.

🕒 وبسایت سازمان ملل متحد با انتشار اطلاعیه‌ای، مهم‌ترین مشکلات معلولان را نابرابری‌ها در حوزه حمل‌ونقل، شغل و استخدام، تحصیلات، آموزش، مشارکت سیاسی و اجتماعی دانست.

🕒 رئیس‌کانون شوراهای اسلامی کار خراسان رضوی گفت: خواسته جامعه کارگری این است که دستمزد آن‌ها به واقعیات کنونی جامعه نزدیک شود زیرا رشد تورم باعث افزایش اختلاف طبقاتی کارگران با سایر اقشار جامعه شده است.

🕒 جدیدترین گزارش توسعه انسانی سازمان ملل ضریب جینی ۱۵۲ کشور جهان از جمله ایران را اعلام کرده است. سازمان ملل در گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۹ متوسط ضریب جینی ایران بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ را ۴۰ اعلام کرده است.

🕒 به گزارش «فرهیختگان آنلاین»، جهان نیوز نوشت: حسین انصاری‌راد، فعال اصلاح‌طلب و رئیس کمیسیون اصل نود مجلس ششم مدعی شده است: «نزدیک به پنجاه درصد مردم ایران زیر خط فقر زندگی می‌کنند».

🕒 رئیس سازمان برنامه و بودجه با بیان اینکه روز دهم هر ماه، مبلغ حمایت معیشتی دولت و هر ماه نیز یارانه‌ها و حقوق کارکنان دولت را پرداخت می‌کنیم، گفت: جمع این ارقام حدود ۳۶ تا ۳۷ هزار میلیارد تومان در ماه خواهد شد.

🕒 طبق اعلام قبلی ستاد شناسایی مشمولان بسته حمایت معیشتی دولت مستقر در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، روز چهارشنبه، ۲۰ آذرماه پایان مهلت مراجعه به سایت «بسته معیشتی» به نشانی Hemayat.mcls.gov.ir خواهد بود.

🕒 نماینده کارگران در شورای عالی کار، در گفت‌وگو با «اعتماد» پیش‌بینی می‌کند که ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر به دلیل تخلف کارفرما از پرداخت حق بیمه، از بیمه تأمین اجتماعی محروم مانده باشند.

🕒 بر اساس گزارش بانک جهانی، نرخ فقر شدید در دو دهه اخیر در دنیا ۲۰ درصد کاهش یافته است. میزان مرگ‌ومیر کودکان نیز از ۱۴ درصد به ۷ درصد رسیده است.

۵

خبرنامه مقابله با فقر و نابرابری

شماره سی و هشتم

۱۴ الی ۲۰ آذر ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۲۳ آذر ۱۳۹۸

لایه‌های پنهان فقر در پشت چهره توسعه یافته قزوین

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه طی گزارش‌های میدانی به نمودهای آشکار و حاد فقر و نابرابری در جامعه می‌پردازد و می‌کوشد مسائل و مصایب فقرا را به گوش سیاستگذاران، نهادهای حاکمیتی و عموم مردم برساند تا برای ساماندهی و رسیدگی و مقابله با ریشه‌های بروز این وضعیت کوشش شود. در گزارش پیش رو، به فقر و حاشیه‌نشینی در محلات آسیب‌پذیر شهر قزوین پرداخته شده است.

تصویری که از قزوین در اذهان وجود دارد، عموماً شهر در حال توسعه‌ای است که کاربری‌های صنعتی و آموزشی در قالب واحدهای تولیدی-صنعتی و دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی بافت عمده شهر را تشکیل می‌دهند. در نگاه نخست به شهر تعداد زیاد دانشگاه‌های آزاد، غیرانتفاعی و علمی-کاربردی که در هر کوچه و خیابانی سر بلند کرده‌اند، خیابان‌های عریض و تمیز، بافت معماری اصولی و یکدست تصویر مطلوبی را در مقابل چشمان بیننده حاضر می‌سازد. اکثر مسافران و بازدیدکننده‌های شهر نیز با مشاهده کارخانه‌های صنعتی هنگام ورود به شهر و با چرخش در مناطق پررفت و آمدتر گمان می‌کنند مردم از وضعیت معیشتی قابل قبولی برخوردارند. اما در این تصویر غالب و در دسترس، واقعیت بخش مهمی از شهر پنهان شده و راهی برای بروز پیدا نکرده است. قسمت جنوبی و غربی شهر که بافت قدیمی و تاریخی قزوین را شکل می‌دهند، بیانگر واقعیاتی است که با آن چه از مقابل دیدگان مسافران این شهر ارتباطی می‌گذرد، متفاوت است. محلات قدیمی و حاشیه‌های اطراف شهر میزبان فرودستان شهری و جمعیت کثیری است که به امید یافتن زندگی بهتر به این شهر مهاجرت کرده‌اند.

قزوین از آن دست شهرهایی است که با پتانسیل‌های کشاورزی، صنعتی و دانشگاهی‌اش و با موقعیت خاص جغرافیایی و نزدیکی به پایتخت، زمینه جذب مهاجران را فراهم کرده

است. عمده مهاجران داخلی که در مناطق فقیرنشین و حاشیه‌های قزوین زندگی میکنند، از استان‌های کرمانشاه و کردستان به این شهر مهاجرت کرده‌اند. مصادف با سال‌های اوج جنگ تحمیلی و البته سال‌های پس از آن قزوین میزبان مهاجرانی از استان‌های غربی و کردنشین کشور بود. پس از موج مهاجران داخلی گرد و رونق اقتصادی بیشتر قزوین در سال‌های اخیر، مهاجران افغان نیز به جمع مهاجران استان اضافه شدند تا جایی که امروزه در بسیاری از محلات اتباع افغانستانی جمعیت بیشتری از ساکنان بومی دارند. از مناطق فقیرنشین قزوین میتوان به محلات باغنشاط، لالوآباد، کوی بهار، عمرمحله، هادیآباد، چوبیندر، مشعلدار و نظامآباد اشاره کرد. استانداری قزوین ۱۴ منطقه را به عنوان مناطق فقیر و آسیب‌پذیر معرفی کرده است. وضعیت این مناطق مشابه نیست. به طور کلی میتوان این مناطق را به سه دسته کلی تقسیم کرد: (۱) بافت قدیمی و تاریخی شهر. (۲) روستا-محلله‌های منفصل از شهر. (۳) حاشیه‌نشینهای اطراف شهر.

دسته اول آن قسمت از بافت قدیمی و داخلی شهر را تشکیل می‌دهد که به دلیل عدم رسیدگی و نوسازی به مرور فرسوده و به مناطقی آسیب‌زا بدل شده است. از این مناطق میتوان به عمرمحله، هادیآباد و محله جنوبی راه‌آهن اشاره کرد. میتوان گفت نواب جنوبی و شمالی (عمر محله و هادیآباد) از محرومترین و آسیب‌پذیرترین نقاط قزوین به شمار می‌آیند. عمر محله یا محله آخوند که به نام محله امامزاده سلطان محمد نیز شناخته شده است، از مناطق بسیار قدیمی قزوین است که بافت آن به شدت فرسوده و بناهای زیادی به مخروبه تبدیل شده است. فقر و اعتیاد از مشکلات اساسی این محله است که در اکثر خانواده‌ها وجود دارد؛ مرد با همسرش، مادر با فرزندش درگیر استفاده از مواد مخدرند. یکی از اهالی محل می‌گوید: «تا چند سال پیش در همین محل کارگاه تولید

و از امکانات خوبی برخوردار است - اغلب این روستا - محله‌ها جزو مناطق ضعیف و فقیر قزوین هستند. از نمونه‌های این روستا - محله‌ها میتوان چوبیندر، نظام آباد و باغ نشاط را مثال زد که دارای ساکنین بومی و به لحاظ معیشتی در سطح قابل قبولی هستند اما با ادغام غیراصولی در شهر قزوین و تحمیل شرایط بلاتکلیفی پذیرای مهاجران افغان شده‌اند.

این وضعیت بلاتکلیفی موضوعی است که در گفتگو با اهالی محله باغ نشاط اکثراً بر آن تأکید دارند. یکی از ساکنان این موضوع را چنین مطرح میکند: «اینجا نه شهر به حساب می‌آید، نه روستا! موقع انتخابات اینجا را شهر حساب میکنند، موقع توزیع امکانات که میرسد، میشویم روستا. میرویم وام روستایی بگیریم، میگویند نمی‌شود، اینجا شهر است، درخواست امکانات شهری میکنیم، می‌گویند اینجا روستاست». این مناطق با همین توجیه از بودجه دهیاری‌ها محروم هستند، بنابراین قیمت زمین در این ناحیه پایین است که این مسئله بهترین فرصت را برای ایجاد حاشیه نشینی فراهم می‌کند. روشن است با همان سرعت تصویب آییننامه‌ها و طرح‌های یک شبه‌ای نمیتوان یک روستا را به شهر تبدیل کرد؛ نه می‌توان امکانات را به این سرعت وارد این مناطق کرد و نه ساکنان این نواحی می‌توانند سریع در فرهنگ شهر جذب شوند. از این روست که این مناطق روستایی در جریان برخورداری از مواهب و امکانات شهری، روستاهایی هستند که به دلیل انفصال از شهر جزو محلات قزوین محسوب نمی‌شوند اما در جریان آسیب از

ماده مخدر شیشه هم وجود داشت. به طوری که پلیس جرئت نمیکرد پا در این محله بگذارد. ماشین نیروی انتظامی سالم و با کلی نیرو می‌آمد، قمه خورده و با شیشه شکسته برمیگشت، طوری که حتی خودشان هم حاضر نبودند اینجا بیایند. چند سال پیش عملیات مشترکی بین سپاه و بسیج و نیروی انتظامی انجام میشود و بزرگ خلافکار محله اعدام و تعداد زیادی دستگیر میشوند. از آن زمان به بعد فضا کمی بهتر شده است». با این حال همچنان آسیبهای ناشی از مصرف مواد مخدر به وضوح در محله به چشم می‌خورد. آثار تاریخی مخروبه از جمله حمام بلور که قدمت فراوانی دارد اما چون متولی ندارد، به محلی برای تجمع و مصرف مواد معتادان تبدیل شده است. رهگذری به خنده میگوید «در هادی آباد اگر معتاد باشی، در کمتر از ۳۰ ثانیه و اگر معتاد نباشی در کمتر از ۳ دقیقه میتوانی مواد مخدر پیدا کنی!»

با این توضیحات روشن است که وضعیت فرهنگی و آموزشی نیز در این محلات تعریف چندانی ندارد. برای گفتگو درباره وضعیت زندگی کودکانی که در این محله بزرگ میشوند به سراغ یکی از فعالان حوزه کودکان کار قزوین که عضو انجمن خیریه خانه مهر علی است و در مدرسه‌های مخصوص کودکان کار تدریس میکند، میرویم. زهرا حسینی میگوید: «در حال حاضر وضعیت تحصیل بچه‌ها خیلی بهتر شده است. اکثر کودکان کار تحصیل هم می‌کنند، یا در مدرسه فرهنگ یا اگر از سن تحصیلشان گذشته باشد در مدرسه خانه مهر علی. مدرسه ما سعی می‌کرد در حوزه بهداشت به خانواده‌ها کمک کند و وسایلی مثل شامپو، مسواک و... میان کودکان توزیع کند. اما از آنجا که در خانواده‌ها فرهنگ استفاده از این وسایل وجود نداشت در اکثر مواقع این وسایل بی‌استفاده باقی میماند». حسینی از مشکلات فرهنگی که کودکان در این خانواده‌ها و محلات با آنها مواجه هستند، میگوید: «شاگردی داشتم، یک دختر ۷ ساله. متوجه شدیم این دختر بچه در شرف ازدواج است. تلاش بسیاری کردیم تا خانواده‌هاش را از این کار منصرف کنیم، اما از آنجا که بیست میلیون برای این وصلت پول گرفته بودند، حاضر به از دست دادن چنین مبلغی نبودند و دست آخر آن دختر بچه در سن هفت سالگی به دلیل فقر خانواده ازدواج کرد.»

دسته دوم از مناطق فقیرنشین قزوین تحت عنوان سکونتگاه‌های منفصل به روستاهای اطراف شهر اطلاق میشود که ظاهراً با شهر ادغام شده‌اند. طی سالیان اخیر با اجرایی کردن طرحی که روستاهای حوالی قزوین را با این شهر به صورت غیرمنفصل ادغام می‌کرد بسیاری از روستاهای حوالی شهر قزوین در قالب محلاتی از این شهر درآمدند. با این حال جز مواردی مانند روستای باراجین - که امروز به یکی از حاشیه‌های مرفه قزوین بدل شده

سهم اهالی این محلات از توسعهٔ پررونق صنعتی سالهای اخیر قزوین، از انبوه عظیم دانشگاه‌های غیردولتی که در هر کوچه و پس کوچه در شمال شهر مثل قارچ رشد کرده و از جیب دانشجویان شهرهای مختلف هر ساله مبالغ هنگفتی را به این شهر سرازیر میکند، از تمام این تغییر و تحولات در همین پوست پسته و گردوها خلاصه می‌شود.

*زهره نجفی: دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.

مضرات سکونتگاه‌های شهری در صف اول قرار می‌گیرند. دستهٔ سوم مناطق حاشیهای و اطراف شهر است که در جریان گسترش و توسعه شهر در قالب سکونتگاه‌های غیررسمی رشد یافته‌اند، از این جمله‌اند کوی بهار در خروجی شهر و حاشیه اتوبان قزوین-رشت و محلهٔ لالوآباد در غرب میدان مادر. عمدهٔ ساکنان این مناطق را مهاجران شکل می‌دهند و وضعیت این مناطق شاید نسبت به وضعیت سایر مناطق آسیب‌پذیر قزوین حادث‌تر باشد. ذهنیت شایعی میان محلاتی که جمعیت عمده آن را مهاجران کردزبان تشکیل می‌دهند وجود دارد مبنی بر این که عدم رسیدگی به این مناطق به دلیل اهل سنت بودن مهاجران است. شغل این حاشیه‌نشینان متفاوت است؛ عده‌ای در شهر شال حوالی بوئینزهرها در کوره‌های آجرپزی کار میکنند، عده‌ای به عنوان چوپان و کارگر دامداریها مشغول به کارند، عده‌ای بر سر زمینهای کشاورزی کار میکنند و به گوجه‌چینی و خربزه‌چینی و... اشتغال دارند. از تمام اینها دردآورتر کسانی هستند که برای شندرغازی در خانه‌هایشان پوست پسته و گردو را از مغز آن جدا میکنند و به صاحبانش بازمیگردانند. شخصا گمان می‌کردم قصهٔ پر غصهٔ روستاییانی که محصولات گردو و پستهٔ کشاورزان متمول را تحویل می‌گرفتند و در ازای آن که پوست این مغزها را برای سوزاندن و گرم کردن خانه‌هایشان استفاده کنند، به کار پوستکنی پسته و گردو مشغول میشدند، متعلق به قبل از انقلاب بوده و دوران آن به سر رسیده. اما چرخه در همین قزوین در بیخ گوش پایتخت نشان داد که گویا این تصاویر از زندگی مردمان ما حذف شدنی نیست.

خبرنامه
مقابله با فقر
و نابرابری

سرمقاله

معرفی کتاب

تعدیل ساختاری، فقر و ناهنجاری‌های اجتماعی

مؤلف: فاطمه بابایی

ارزیابی آثار اجتماعی برنامه‌های توسعه، با وجود سابقه نسبتاً طولانی و اهمیت زیادی که دارد، در برنامه‌ریزی توسعه ایران از جایگاه خاصی برخوردار نبوده است. در این کتاب که حاصل تلاش و پژوهشی دانشگاهی است، تلاش شده تا با رویکردی جامعه‌شناختی، آسیب‌های اجتماعی ناشی از تجربه اجرای برنامه تعدیل ساختاری در ایران، طی سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۷۳ در مورد شش آسیب اجتماعی-طلاق، خودکشی، جرائم اطفال و نوجوانان، اختلاس و ارتشاء، صدور چک بلامحل و سرقت-مورد بررسی قرار گیرد. در سراسر این پژوهش تلاش شده تا نشان داده شود میان زیرسیستم اقتصادی و زیرسیستم اجتماعی، تعامل و دادوستدی معنی‌دار وجود دارد. در این راه با برجسته‌سازی برخی هزینه‌های اجتماعی برنامه تعدیل ساختاری، اهمیت و حساسیت این مسئله مورد توجه قرار گرفته است. روش این پژوهش روش تطبیقی از نوع طولی بوده و پژوهش با استفاده از داده‌های ثانویه و به‌کارگیری بسته نرم‌افزاری علوم اجتماعی (SPSS) انجام شده است.

نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که در مجموع، فرضیه تحقیق که عبارت از احتمال «افزایش آسیب‌های اجتماعی در اثر اجرای برنامه تعدیل ساختاری در کشور ایران در دوره زمانی ۱۳۷۰-۱۳۷۳»، بود، به‌جز در مورد اختلاس و ارتشاء، تأیید می‌شود. این نتایج به‌ویژه در مورد طلاق و سرقت، حاکی از همبستگی بسیار قوی می‌باشد. همچنین در مجموع از میان نهاد خانواده، بنگاه اقتصادی و سازمان کار، بیشترین ضرایب به‌دست‌آمده، در پیرامون آسیب‌های مربوط به نهاد خانواده بوده است.

کتاب پیش رو مشتمل بر شش فصل است. در فصل اول کلیات تحقیق شامل بیان مسئله، سؤال پژوهش، اهمیت موضوع، هدف از نگارش پژوهش، مفاهیم تحقیق شامل تورم، کنترل تقاضا، فقر، بیکاری، نابرابری، طلاق، خودکشی، جرائم اطفال و نوجوانان، سرقت، اختلاس و ارتشاء، صدور چک بلامحل و در نهایت، روش تحقیق و جامعه آماری (بررسی

۹

خبرنامه
مقابله با فقر
و نابرابری

شماره سی و هشتم

۱۴ الی ۲۰ آذر ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۲۳ آذر ۱۳۹۸

آسیب‌های مورد اشاره طی سال‌های ۷۰ تا ۷۳) مورد بررسی قرار گرفته است. سؤال اصلی پژوهش حاضر این بوده که اجرای برنامه تعدیل ساختاری در دوره زمانی سال‌های ۷۰ تا ۷۳، چه تأثیراتی بر روندهای مربوط به آسیب‌های فوق‌الذکر در کشور ایران داشته است؟ در فصل دوم، روند شکل‌گیری، اجرا، معرفی، اهداف و خط‌مشی‌های برنامه تعدیل مورد بررسی بوده است. در این فصل پیشینه تاریخی برنامه تعدیل شامل بسته‌های پیشنهادی صندوق بین‌المللی پول به کشورهای توسعه‌نیافته و تأثیر بدهی‌های خارجی بر شکل‌گیری برنامه تعدیل مطرح نظر بوده است. در ادامه این برنامه و روند اجرایی شدن آن در ایران مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل همچنین، برنامه تعدیل ساختاری تماماً معرفی شده و خود مفهوم «تعدیل» نیز شرح داده شده است. در ادامه نیز برخی سیاست‌های اجرایی برنامه تعدیل از جمله تعدیل نیروی انسانی، کاهش ارزش پول ملی، آزادسازی تجاری، افزایش نرخ بهره، خصوصی‌سازی بنگاه‌های بخش عمومی و ... عنوان شده است.

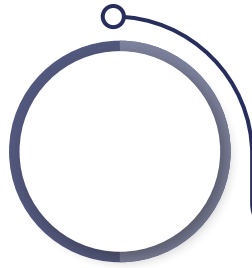
نویسنده فصل سوم را به ترسیم چارچوب نظری پژوهش خود اختصاص داده است. در این فصل ابتدا مفروضات هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی و روش‌شناختی بنیادین رویکرد نئوکلاسیک یعنی عدم دخالت دولت در فرآیند تنظیم بازار (دست نامرئی و خود تنظیم‌گری)، اصالت فرد، فلسفه قانون طبیعی و مسئله نابرابری از نظر گذرانده شده است. مدل نظری اتخاذ شده توسط نویسنده، رویکرد نظری پروفیسور آئی‌مد (Onimode) است که بر بنیان ایدئولوژیک برنامه تعدیل ساختاری، یعنی آزادی اقتصادی یا سرمایه‌داری لیبرال در جهت مقررات‌زدایی و توجه به بخش خصوصی استوار است.

فصول چهارم و پنجم نیز به روش‌شناسی و تجزیه و تحلیل داده‌ها اختصاص دارد. در فصل چهارم گفته شده که روش پژوهش، روش تطبیقی (comparative research method) از نوع طولی و با استفاده از داده‌های ثانویه (secondary analysis) انجام شده است. در فصل پنجم برای پردازش اطلاعات از نرم‌افزار spss، برای پی بردن به همبستگی میان متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و برای پی بردن به روابط علی و همچنین شناسایی سهم متغیرهای مستقل در توضیح متغیر وابسته، از رگرسیون استفاده شده است.

در فصل ششم و پایانی، نتایج حاصله، فرضیه تحقیق حاضر را در مورد پنج آسیب اجتماعی مورد بررسی (طلاق، خودکشی، جرائم اطفال و نوجوانان، صدور چک بلامحل و سرقت) تأیید کرد. پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، مشخص گردید که برنامه تعدیل ساختاری، ابتدا از طریق ظاهر ساختن تورم فزاینده، گستره و عمق فقر را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به تبع آن، آسیب‌های اجتماعی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. این مطالعه نشان داده که

به این ترتیب، میان گسترش فقر با همه آسیب‌های اجتماعی مورد مطالعه، رابطه تابعی مثبتی وجود دارد.

*بابایی، فاطمه. (۱۳۸۰). **تعدیل ساختاری، فقر و ناهنجاری‌های اجتماعی**. چاپ اول، تهران: انتشارات کویر.

افراد بی خانمان نیاز به یک صدا دارند

«۱۱ روش حمایت از بی خانمان‌ها»

مفاهیم وجود دارد که شما باید آن‌ها را بدانید مانند:

- چرا افراد بی خانمان می‌شوند؟
- واقعیات مرتبط با بی خانمان‌هایی که در ارتش فعالیت می‌کردند، چه کسی به ظاهر تعداد جمعیت بی خانمان‌ها را ۲۳ درصد و تعداد مردان بی خانمان را ۳۳ درصد در جهان تخمین زده است؟
- در ارتباط با بی خانمان‌ها جستجو کنید: به پناهگاه‌ها بروید و با افراد بی خانمان دست اول صحبت کنید. کتاب‌هایی مانند «صبحانه در خانه سالی» اثر ریچارد لمیوکس یا «راشل و بچه‌هایش» اثر جان اتان کوزول را مطالعه کنید.

چگونه می‌توان یک برنامه حمایت‌گری را هدایت کرد

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه در چارچوب کوشش برای معرفی و تثبیت روش حمایت‌گری (Advocacy) و کاربرد مستقیم این روش در مقابله با مسائل و آسیب‌های اجتماعی از جمله فقر و نابرابری، فساد و تعارض منافع، به معرفی دستورالعمل‌ها، پژوهش‌ها و کتاب‌های راهنمای حمایت‌گری برای مقابله با مضامین فوق می‌پردازد که براساس تجارب عملی در کشورهای مختلف جهان طراحی و تدوین شده‌اند. با افزایش روزافزون فشارهای اقتصادی، بیکاری و افزایش هزینه‌های زندگی پدیده بی‌خانمانی در دنیا و بخصوص آمریکا رو به افزایش است. در این مقاله تلاش می‌شود تا با معرفی یازده روش یک برنامه حمایت‌گری از افراد بی‌خانمان را آموزش دهد. متن اصلی مقاله فوق توسط کارن مرفی نوشته شده و در سایت Causecast.org منتشر شده است. گزیده‌ی حاضر به نقل از هافینگتون پست است. مشخصات کامل منبع نسخه انگلیسی در انتهای این گزارش آمده است.

براساس پیش‌بینی‌ها در سال جاری حدود ۳.۵ میلیون نفر در آمریکا بی‌خانمان می‌شوند که از این تعداد ۱.۳۵ میلیون نفر یا حدود ۴ درصد آن‌ها کودک هستند. علاوه بر آن، پدیده بی‌خانمانی طی ۲۰ سال گذشته به شدت در حال افزایش است. با گذشت زمان این عدد با وقوع فشارهای اقتصادی، بیکاری و افزایش هزینه‌های زندگی افزایش می‌یابد. افراد بی‌خانمان نیاز به یک صدا دارند و آن صدا ما هستیم.

درک موضوع:

خودتان را در ارتباط با مفاهیم اولیه آموزش دهید در اینصورت متعجب خواهید شد که چقدر

با ائتلاف‌های محلی ارتباط برقرار کنید

قدرت بیشتر در تعداد بیشتر نهفته است. ائتلاف‌های ملی در ارتباط با بی‌خانمان‌ها همان اندازه که به ائتلاف محلی وابسته هستند به حمایتگرهای محلی و ائتلاف‌های خدماتی در هر ایالت نیز وابسته‌اند. در انجمن‌های حمایتی خدمت کنید و در ائتلاف محل خود شرکت کنید.

در خصوص فعالیت حمایتگران در سایر شهرها اطلاعات کسب کنید

تجربه فعالیت‌ها در سایر شهرها به شما ایده‌های زیادی خواهد داد. برای مثال:

- اریک شپتاک یک حمایتگر بی‌خانمان است. او بلاگ دارد، صفحه فیس بوک و اکانت توئیترش را برای حفظ ارتباط و اطلاع‌رسانی به دیگران فعال نگه داشته است. او برعلیه بسته شدن پناهگاه واشنگتن دی-سی مبارزه می‌کند.
- کتی تن بروک، هماهنگ‌کننده پایان بیکاری در کشورهینپین (مینیاپولیس^۱)، بودجه‌ای را از منابع مختلف جهت ساخت و نگهداری خانه‌های موقتی برای افراد بی‌خانمان شهر جمع‌آوری می‌کند تا پناهگاه‌های شهر در راستای هدفی که برای آن طراحی شده‌اند- یعنی پناهگاه‌های موقتی و ضروری برای افراد رهگذر- فعالیت کنند.
- رندر لوب، حمایتگری در دنور است که از اختلال دو قطبی رنج می‌برد، او ۶ سال است که بی‌خانمان شده است.

یک برنامه بسازید

زمانیکه شما متوجه شوید در جامعه چه می‌گذرد، با افرادی که در این خصوص مطلع هستند (هم افرادی که بی‌خانمانی را تجربه کرده و از خدمات استفاده کرده‌اند و هم افرادی که در این زمینه متخصص هستند) صحبت کنید، می‌توانید نیازهای جامعه خود را تعیین کنید. از کمک ائتلاف و حمایت‌های محلی در ساخت برنامه‌های فعالیتی خود استفاده کنید.

مقامات منتخب محلی خود را درگیر کنید

بیشتر منابع مالی برنامه‌های مربوط به بی‌خانمان‌ها از بودجه دولت فدرال تأمین می‌شود و این بودجه توسط دولت ایالتی مدیریت می‌شود. نهایتاً دولت محلی تصمیم می‌گیرد که چگونه این پول خرج شود. با آگاه کردن رهبران محلی شما می‌توانید بر نحوه خرج این منابع تأثیر بگذارید.

• در برنامه‌های عمومی و محلی شرکت کنید و به نفع برنامه‌های ایجاد سرپناه برای افراد کم درآمد، خانه‌های گروهی، پناهگاه‌ها و برنامه‌های جلوگیری از بی‌خانمانی صحبت

کنید.

- از ارائه‌دهندگان مراقبت‌های محلی، جامعه مذهبی، گروه‌های شهری و باتجربه درخواست حمایت کنید.
- پیگیر مکاتبات مداوم و ملاقات‌های شخصی با تصمیم‌گیران محلی باشید.

ملاقات‌های شخصی با قانون‌گذاران

تماس‌های شخصی، حیاتی و مهم هستند و به موضوعات شما وجهی مورد نیاز را می‌دهند.

- اگر گروهی در ملاقات‌ها شرکت می‌کنید بیشتر ۴-۵ نفر نباشید زیرا بیش از آن شبیه ازدحام کردن است.
- مودبانه و نه متخاصمانه رفتار کنید. از قبل فعالیت‌های گذشته قانون‌گذاران یا بیانیه‌های آن‌ها در ارتباط با بی‌خانمان‌ها را مطالعه کنید.
- روی موضوع خود تمرکز کنید.
- فعالیت درخواستی خود را به طور دقیق شرح دهید.
- با تشکر جلسه را ترک کنید حتی اگر هیچ توافقی در آن جلسه حاصل نشده باشد.

با رسانه‌ها ارتباط برقرار کنید

حضور رسانه‌ها اثر مثبت زیادی بر خلق آگاهی و بهبود علل دارد.

- در خصوص اینکه شما چه کسی هستید و تلاش می‌کنید چه کاری انجام دهید شفاف باشید.
- در روزنامه‌های محلی بنویسید و در تلویزیون و رادیو صحبت کنید.
- در خصوص موضوعات مهم که برای بی‌خانمان‌ها در جامعه شما روی می‌دهد بنویسید و سرمقاله ارائه کنید.
- زمانیکه گروه‌های رسانه‌ای تمایل خود را نشان دادند، از آن‌ها قدردانی کرده و به آن‌ها منابع و حمایت‌هایی را که برای پوشش بهتر کمپین شما نیاز دارند پیشنهاد دهید.

با روزنامه‌های محلی خیابانی^۲ ارتباط برقرار کنید

روزنامه‌های خیابانی به مردم عادی در ارتباط با بی‌خانمان‌ها آموزش و آگاهی می‌دهند و فرصتی را

1. Minneapolis

۲- روزنامه‌های خیابانی (Street Newspaper)، روزنامه‌ها یا مجلاتی هستند که افراد فقیریابی بی‌خانمان آن‌ها را می‌فروشند. این نوع از روزنامه‌ها عمدتاً برای حمایت از این قشر جمعیتی تولید می‌شوند.

در اختیار مردم قرار می‌دهند تا با انتشار مطالب خلاقانه خود در قالب مقاله، عکس، کارهای هنری و شعر بی‌خانمان‌ها را توانمند سازند. روزنامه‌های خیابانی فرصت‌های شغلی را منتشر می‌کنند. روزنامه‌های خیابانی محلی خود را بیابید یا یک روزنامه خیابانی در محله خود شروع کنید.

ثبت نام از افراد بی‌خانمان برای رأی دهی

شما نیازی به خانه ندارید تا صدایی در کاروبارهای محلی و ملی داشته باشید. قانون‌های متعددی در ۲۰ سال اخیر بوجود آمده که به افراد بی‌خانمان کمک کرده و آن‌ها را توانمند می‌سازد.

تشویق حمایت‌گری به شکلی موثر

چه کسی بهتر از افرادی که مستقیماً درگیر هستند می‌توانند به حمایت‌گران کمک کنند؟ افرادی که بی‌خانمانی را تجربه کرده و افرادی که برای کمک به آن‌ها فعالیت می‌کنند.

- از رویدادهایی که در آن افراد زیادی شرکت می‌کنند مثل وعده‌های غذایی در پناهگاه‌ها برای تشویق حمایت‌گری استفاده کنید. ورق، خودکار، پاکت تمبر و پیام‌های نمونه را در هر گردهمایی و رویداد تأمین کنید.
- در پناهگاه‌ها یا برنامه‌های وعده غذایی، تلفن‌هایی را در اختیار بی‌خانمان‌ها، داوطلبان و کارمندان قرار دهید تا با دولت (شهردار، نماینده شوراها و ...) تماس گرفته و خواستار توقف کاهش خدمات ضروری یا کمک به تأمین خدمات ضروری نمایند.

سایر منابع:

منابع بسیار دیگری برای کمک به برنامه حمایت‌گری شما وجود دارد مانند

National Coalition for the Homeless

National Coalition for Homeless Veterans

به یاد داشته باشید که حتی یک اقدام کوچک می‌تواند اثرگذار باشد.

منبع اصلی متن:

Murphy, Karen. (2017), "11 Ways to Advocate for the Homeless", www.huffpost.com

*مترجم: افسانه شرکت

اندازه‌گیری فقر کودکان در شهر تهران*

حسین راغفر (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء)
فاطمه یوسف‌وند (کارشناسی ارشد توسعه‌ی اقتصادی و برنامه‌ریزی)

مقدمه و بیان مسئله:

هرچند بحث در مورد فقر شاید یک موضوع تکراری باشد اما اهمیت این مسئله، جوانب گسترده آن و تأکیدات اسلامی در نکوهش این پدیده همگی بیانگر ضرورت توجه به این مهم است. فقر از خطرناک‌ترین پدیده‌های اجتماعی است که می‌تواند حیات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی یک ملت را تحدید کند، از دردآورترین و غمناک‌ترین معضلات اجتماعی بشر که در طول تاریخ همواره دامن‌گیر جامعه انسانی بوده و هست و تلاش‌های بی‌وقفه بشریت نتوانسته است این مشکل بزرگ اجتماعی را حل نموده و از میان بردارد؛ خطرناک بودن این مسئله برای بشریت در حدی است که امام علی (ع) در حکمت ۳۱۹ نهج‌البلاغه خطاب به فرزندان می‌فرماید:

«ای فرزندان! من از تهیدستی بر تو هراسناکم، از فقر به خدا پناه ببر، که همانا فقر دین انسان را ناقص، عقل را سرگردان و عامل دشمنی است.»

همواره علاقه‌مند بودم که یک کار پژوهشی در این زمینه انجام دهم به آن امید که بتوانم گامی هرچند کوچک در جهت کمک به قشر فقیر بردارم. دوران کارشناسی ارشد متوجه شدم که آقای دکتر راغفر در این زمینه تخصص دارند به نزد ایشان رفتم و با لطف خداوند و تلاش‌های استاد کار به جایی رسید که پژوهش در تخصصی‌ترین مبحث فقر یعنی فقر کودک برای شهر تهران-۱۳۹۰ آغاز شد.

بدون تردید فقر برای همه‌ی انسان‌ها دردناک است اما شاید بتوان گفت هیچ چیز دردآورتر از دیدن چهره‌ی معصوم یک کودک فقیر نیست، کودکی که بدون هیچ گناهی به واسطه‌ی

فقیر بودن والدین، عدم توجه سیاست‌گذاران کشورش و یا هر دلیل دیگری محرومیت‌های ناخواسته‌ای بر او تحمیل شده. کودکانی که فقر را فقط با دست‌هایشان لمس نمی‌کنند، بلکه با ذهن و قلب‌شان هم فقر را احساس می‌کنند. کودکانی که به سبب جرم مرتکب نشده مجازات می‌شوند و این وضعیت اسفناک در دوران بزرگ‌سالی آن‌ها نیز ادامه می‌یابد. امروزه چه کسی درصدد احقاق حقوق این کودکان فقیر، تأمین زندگی‌شان و ایجاد زمینه مناسب برای رشد و شکوفایی‌شان برمی‌آید؟ کجا می‌توانند دنیای کودکان‌ه خود را بیابند و از آن لذت ببرند؟ چه کسی این کودکان را از تجاوز به عنف و خشونت محافظت می‌کند، چه آینده‌ای در انتظار آن‌هاست؟ همه‌ی این‌ها باعث شد که تلاش‌هایمان را چندین برابر نماییم که بتوانیم پژوهشی در شأن این کودکان انجام دهیم. این تحقیق ضمن شناخت و معرفی کودکان فقیر می‌تواند بستری مفید برای طراحی و اجرای برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت فراهم کند که طی آن به کنترل، پیشگیری و حل این معضل اقدام گردد و جامعه را در مسیر عدالت و برابری سوق دهد.

به طور کلی می‌توان گفت که هر تعریفی از فقر کودکان باعث حمایت در زمینه سیاست‌گذاری و برنامه‌ها شده و تأثیرات عملی دارد. از جمله تأثیرات مستقیم آن می‌توان تأثیر بر ماهیت گفت‌وگوی سیاست‌گذاری‌های مرتبط با کاهش فقر را عنوان کرد. سیاست‌های کاهش فقر هنگامی که بر پایه تعریف‌های وسیع‌تری از فقر طراحی می‌شوند، کارآمدی بیشتری دارند چراکه وجود مفهوم فقر کودک خود باعث می‌شود که سیاست‌گذاران تخصصی‌تر به این مسئله بپردازند.

بررسی و تحلیل ابعاد فقر کودک:

منطقه ۱۹، و سپس مناطق ۱۷، ۱۵، ۱۶ و ۱۰ اقدام نماید.

آموزش: عدم حضور در مدرسه می‌تواند باعث سرکوب پشتکار و استعدادها شود، درحالی‌که حضور در یک مدرسه با تجهیزات و معلمان خوب می‌تواند درهای آرمان و موفقیت را به روی کودکان باز کند، آموزش و پرورش می‌تواند مشکلات رفتاری و احتمال رفتارهای پرخطر مانند سیگار کشیدن و مشارکت در رفتارهای ضداجتماعی را کاهش دهد، و از سوی دیگر سطوح پایین دستاوردهای آموزشی احتمال درگیر شدن در فعالیت‌های مجرمانه را افزایش می‌دهد. نه تنها حضور کودکان در مدرسه مهم است، بلکه دستیابی به آموزش با کیفیت نیز یک رکن مهم در آموزش کودکان است. کیفیت بالای آموزش با بهبود رفتارهای فکری و اجتماعی کودکان در ارتباط است و تأثیرات ماندگاری بر آینده کودکان می‌گذارد.

علی‌رغم اجباری بودن آموزش و پرورش بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هنوز هم کودکانی در سطح شهر تهران وجود دارند که از تحصیل محروم هستند. ۱،۵۱٪ از کودکان ۷ تا ۱۸ سال شهر تهران در مدرسه حضور ندارند و بیشترین نرخ عدم حضور متعلق به منطقه ۱۷ شهر تهران با ۳،۷۷٪ است. ۱۶،۰۴٪ از کودکان گروه سنی ۴ تا ۶ سال شهر تهران در مهد کودک و پیش‌دبستانی ثبت نام نکرده‌اند. این در حالی است که سن ۳ تا ۶ سالگی مرحله شکل‌گیری شخصیت، تربیت حواس و تخیل کودک است، اساس ساختار شخصیتی و رفتاری انسان در دوران کودکی پایه‌ریزی می‌شود و به این ترتیب آموزش مناسب در این دوره قادر است در

به نظر می‌رسد اولین گام جهت حل مسئله فقر کودکان شناسایی این قشر از جامعه و اندازه‌گیری فقر آن‌هاست؛ امروزه دیگر نمی‌توان فقر کودکان را همراه با سنجش فقر عمومی که صرفاً روی درآمد تمرکز می‌شود اندازه‌گیری کرد، بلکه باید نیازهای ضروری کودکان به‌ویژه تغذیه، آب، فاضلاب، سرپناه، آموزش، اطلاعات و اوقات فراغت در نظر گرفته شوند. پژوهشی که انجام شد جزء اولین تحقیقات داخلی بود که با در دست داشتن داده‌های مختص کودکان فقر کودکان را به‌طور تخصصی مورد بررسی قرار داد.

متأسفانه پژوهش نشان داد که به ندرت به کودکان و حقوق آن‌ها در طرح و اجرای سیاست‌ها توجه شده، چراکه کودکانی در سطح شهر تهران وجود دارند که از دسترسی به حقوق اولیه خود محروم‌اند.

مسکن: دوران کودکی با ارزش‌ترین زمان زندگی است، دوران رشد سریع درحالی‌که تجربه‌هایش بزرگ‌سالی ما را شکل می‌دهند. یکی از ضروری‌ترین عوامل در رشد سالم و توسعه کودکان محیطی است که در آن زندگی می‌کنند. نامناسب بودن مسکن که طیف گسترده‌ای از مسائل؛ از جمله بی‌خانمانی، ازدحام بیش از حد، ناامنی، وضعیت فیزیکی نامناسب و زندگی در محله‌های محروم را پوشش می‌دهد اثرات مخرب متعددی روی جنبه‌های مختلف زندگی کودکان دارد. علی‌رغم اثرات مخرب متعدد به علت نداشتن سرپناه مناسب، در این پژوهش نشان داده شد که این محرومیت به‌طور گسترده‌ای در سطح شهر تهران وجود دارد، به طوری‌که نرخ فقر مسکن کودکان زیر ۱۸ سال در کل شهر تهران ۳۸٪ است. در بین نواحی شهر تهران بیشترین نرخ فقر با ۵۳٪ متعلق به ناحیه جنوب، منطقه ۱۹ با نرخ ۶۱٪ و در منطقه ۱۷ با نرخ ۵۸٪ بیشترین فقر مسکن را در بین ۲۲ منطقه دارند. بی‌سواد بودن سرپرست، وجود فرد معلول و فرد معتاد در خانوار از عوامل اصلی ایجاد فقر مسکن برای کودکان هستند.

کودکان بی‌خانمان نسبت به کودکان دیگر با احتمال بیشتری به مشکلات سلامت روان مانند اضطراب و افسردگی، مشکلات رفتاری از قبیل خشونت، بیش‌فعالی و بدون فکر عمل کردن که تأثیر منفی بر موفقیت‌های آموزشی و ارتباط با همکلاسی‌ها و معلمان دارد مبتلا می‌شوند. مشکلات مربوط به سطح پایین سلامت و عدم موفقیت‌های آموزشی، احتمال بیکاری، فقر، کار کردن در مشاغل با دستمزد پایین و یا مجرم شدن را در بزرگ‌سالی افزایش می‌دهد.

از آنجایی‌که در قانون اساسی کشورمان داشتن مسکن جزء حقوق اولیه انسان بیان شده و به‌طور مستقیم از دولت به‌عنوان مسئول تأمین آن نام برده شده است، همچنین تعالیم دینی ما نیز داشتن مسکن مناسب را از نیازهای ضروری برشمرده، به طوری‌که فقدان آن مشکلاتی را در زندگی به وجود می‌آورد. لذا وظیفه قانونی و شرعی دولت است که به جد در این زمینه ورود کرده و با افزایش تسهیلات بخش مسکن نسبت به حل این معضل در جنوب شهر تهران به‌ویژه

سرنوشت بعدی کودکان تأثیر مثبت و سازنده‌ای بگذارد.

محروریت آموزشی سرپرست خانوار، وجود فرد معلول و ناامنی غذایی در خانوار از عوامل ایجاد فقر آموزشی کودکان است. از سوی دیگر کودکانی نیز وجود دارند که هرچند در مدرسه حضور دارند اما به دلیل مشکلاتی که داشته‌اند از همسالان خود عقب مانده‌اند و سن این کودکان با مقطع تحصیلی آن‌ها مطابقت ندارد. بیشترین شکاف آموزشی در مقطع ابتدایی با نرخ ۸۴٪، ۸۸٪ برای منطقه ۱۵ شهر تهران و در مقطع دبیرستان با نرخ ۶۰٪ در منطقه ۱۸ است.

تغذیه: سوء تغذیه در تمام سنین، برای پسران و دختران وجود دارد؛ بیشترین تمرکز کودکانی که کم‌وزنی، لاغری و کوتاه‌قدی دارند در ناحیه جنوب شهر تهران است. بیشترین درصد آن مربوط به کودکانی است که در سال‌های اول زندگی‌شان هستند این در حالی است که چند سال اول زندگی مهمترین دوران رشد یک کودک است و رسیدن مواد مغذی اعم از پروتئین، انرژی و ریزمغذی‌ها نقش بسیار مهم و اساسی در رشد او تا قبل از مدرسه دارد، و عوارض بعضی از این کمبودها در سنین مدرسه غیرقابل جبران است. جنوب شهر تهران و مناطق ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۹ بیشترین درصد ناامنی غذایی را دارند، ۳۲٪ از کودکان شهر تهران، ۳۲٪ از کودکان جنوب و ۳۷٪ کودکان منطقه ۱۸ تهران خطر شدید ناامنی غذایی دارند. در دیگر نواحی شهر تهران نیز ناامنی غذا در همه انواع آن و با اختلاف درصدی کم وجود دارد.

با توجه به جهت‌گیری منطقه‌ای و جغرافیایی مسئله سوء تغذیه که بیشترین مشکل متوجه جنوب شهر تهران به‌ویژه منطقه ۱۹ است، و زن سرپرست بودن خانوار نیز عامل مهمی در وجود این مسئله می‌باشد، به مسئولان توصیه می‌نماییم برنامه‌های مبارزه با فقر و ناامنی غذایی را با توجه به محرومیت مناطق طراحی کنند.

اشتغال: واضح است که کار کودک موضوعی کاملاً گره خورده با آینده هر کشور است. کودکان امروز سازندگان فردای هر جامعه‌ای هستند. لذا برخورداری آن‌ها از دوران کودکی خوشایند، جهت آماده کردن آنان برای به دست گرفتن امور و ساختن یک جامعه شایسته در بزرگسالی، مهم و سرنوشت‌ساز است. متأسفانه آمارهای دقیقی از کودکان کارگرد دسترس نیست به دلایل متعددی مانند: محافظه‌کاری دولت‌ها از اعلام آمار دقیق، پنهان‌کاری خانواده‌ها و کارفرمایان از چگونگی کار کودکان و گذشته از این‌ها قابل مشاهده نبودن خیلی از کارهایی که کودکان انجام می‌دهند، موجب شده است تا زوایای واقعی این پدیده پنهان بماند. اما کار کودک فراوان و ارزان است چراکه اغلب کارفرمایان به بهانه کاهش هزینه‌های تولید و امکان توان رقابتی برای محصولات خود به سمت کار کودکان گرایش پیدا می‌کنند. و چون کار کودک غیرقانونی است و امکان معرفی آن‌ها به نظام تأمین اجتماعی وجود ندارد این خود مسئولیت کارفرمایان

را کاهش می‌دهد. و این مسئله باعث بیکاری نیروی فعال در بازار کار می‌شود. حضور کودک در بخش‌های مختلف اقتصادی امکان تعلیم و تربیت و کسب مهارت فردی را از کودک سلب نموده و این خود باعث ادامه چرخه فقر می‌شود. یکی از گروه‌های مهم از کودکان کار، کودکانی هستند که در خیابان‌ها مشغول کار می‌باشند. حضور کودکان در خیابان‌ها به منظور کسب درآمد پدیده نوظهوری نیست و در بسیاری از کشورهای جهان به‌ویژه کشورهای در حال توسعه امروزه بخشی از معضلات و مشکلات جدی این جوامع را تشکیل می‌دهد. در کشور ما کودکان کار خیابان مجبورند برای کسب درآمد و کمک خانواده و حتی برای تأمین هزینه مواد مصرفی پدر و مادرشان ساعت‌هایی را به کار در خیابان‌ها بپردازند. آمارهای دقیقی از تعداد این کودکان وجود ندارد و علی‌رغم تفاوت در تخمین‌ها واقعیت غیرقابل انکار آن است که روزانه صدها کودک در خیابان‌های شهرهای کشورمان بدون حمایت بزرگسالان و نهادهای مربوطه به کار در خیابان مشغول‌اند؛ این کودکان در خیابان‌ها در معرض انواع و اقسام آسیب‌های جسمی و روحی بر اثر احتمال تصادف، آلودگی‌های محیطی، سوء رفتار، سوء استفاده جنسی، امراض مقاربتی و غیره قرار دارند.

بیشترین درصد کودکان شاغل در بین نواحی شهر تهران مربوط به جنوب تهران با ۱۹٪ است، و منطقه ۱۵ با نرخ اشتغال ۳۴٪ بیشترین درصد کودکان شاغل را در بین ۲۲ منطقه دارد. اکثر این کودکان شاغل پسر هستند. محرومیت آموزشی، افزایش سن سرپرست خانوار و وجود ناامنی غذایی از مهم‌ترین عوامل ایجاد اشتغال کودکان هستند.

علی‌رغم وجود تأکیدات شرعی، در کشور ما حمایت‌های لازم از کودکان در برابر این مسئله پیش‌بینی نشده است. به نظر می‌رسد محو کامل اشتغال کودکان جز با همت و همکاری همه‌جانبه دولت، کارفرمایان، سازمان‌های مردم‌نهاد و انجمن‌های کارگری میسر نخواهد بود.

اطلاعات: علی‌رغم اینکه شاهد کودکانی هستیم که مالک وسایل دیجیتالی از جمله انواع لپ‌تاپ و تبلت و غیره هستند اما در یک تبعیض دردآور ۰٫۵٪ از کودکان جنوب شهر تهران و ۱٫۰۷٪ از کودکان ۷ تا ۱۷ سال منطقه ۱۵ شهر تهران به هیچ‌کدام از سه مؤلفه تلفن ثابت، موبایل و یا کامپیوتر دسترسی ندارد.

اوقات فراغت: امروزه اوقات فراغت به‌عنوان یک ارزش اجتماعی در جامعه مطرح است و از آن به‌عنوان «زمانی برای شکوفایی استعدادها» نام برده می‌شود که به افراد فرصت رشد و خود شکوفایی می‌دهد. این در حالی است که هر کودک زیر ۱۸ سال در جنوب شهر تهران ماهانه ۴۷۳۱ تومان هزینه فرهنگی تفریحی دارد و منطقه ۱۷ با ۲۴۵۷ تومان کمترین هزینه ماهانه فرهنگی تفریحی را در بین مناطق دارد.

در شاخص کتاب غیر درسی برای کودکان زیر ۶ سال نیز شرایط مناسبی نشان نمی‌دهد به طوری که کودکان شرق تهران با ۲۶٫۷۶٪ و در بین مناطق نیز منطقه ۱۵ با نرخ ۵۷٫۱۱٪ بیشترین محرومیت را در این زمینه دارند. محرومیت آموزشی و بیکار بودن سرپرست خانوار از مهم‌ترین عوامل ایجاد فقر فراغتی است.

راهکارها و پیشنهادات تکمیلی:

• از آنجایی که بین سوء تغذیه و فقر رابطه دوطرفه برقرار است، سوء تغذیه هم عامل فقر است و هم معلول فقر، فقر نه تنها باعث سوء تغذیه می‌شود بلکه سوء تغذیه نیز بر ابعاد مختلف فقر کودکان و تمام جوانب زندگی تأثیرگذار است. بنابراین می‌توان با تأکید بر این مهم گامی ارزشمند در جهت حل مسئله برداشت، با استفاده از یافته‌های این پژوهش که مشخص شده کدام مناطق تهران از مشکلات تغذیه‌ای رنج می‌برند با همت مسئولین امر و تخصیص بودجه کافی با توزیع بسته‌های غذایی و روش‌های مشابه می‌توان به حل این مسئله کمک فراوانی کرد.

• با توجه به اینکه محرومیت آموزشی سرپرست خانوار بر ابعاد مختلف فقر کودکان تأثیرگذار است. علاوه بر این، فقر آموزشی برای کودکان می‌تواند حذف اجتماعی را به دنبال داشته باشد. افراد با سطح آموزش پایین به طور نظام‌مند از فرصت‌هایی که برای افراد قابل دسترسی است محروم می‌شوند. آموزش و پرورش به عنوان ابزار توانمندسازی افراد، می‌تواند امکان دسترسی به امکانات و فرصت‌ها را برای اقشار فقیر فراهم آورد. بنابراین آموزش کودکان یک سازوکار مهم برای شکستن چرخه فقر است. و این نشان می‌دهد که اگر ما به دنبال ریشه‌کن کردن این پدیده دردناک هستیم، باید به طور ویژه به آموزش کودکان توجه نماییم. مناطق ۱۷، ۱۶ و ۱۵ به ترتیب بیشترین محرومیت را در این شاخص دارند، شناسایی کودکانی که از نظر آموزشی در سطح پایینی قرار دارند می‌تواند با همکاری مسئولین به گامی مهم در جهت حل این مسئله منجر شود.

• ارائه خدمات اجتماعی اولیه با کیفیت خوب به همه کودکان، یکی از مستقیم‌ترین و کم‌هزینه‌ترین راه‌های کاهش فقر است. ارائه این خدمات به همه کودکان، کلید ایجاد قابلیت‌های اولیه آن‌ها برای زندگی با شأن و منزلت است و همچنین از مؤثرترین و مقرون به صرفه‌ترین روش‌های کمک به کاهش فقر است.

• از دیگر راهکارهای مناسب برای رفع فقر کودکان، هدف‌گذاری مشروط است، به این صورت که مثلاً دولت هزینه‌ای را برای آموزش کودکان پرداخت نماید، و با پیگیری وضعیت تحصیلی فرد مطمئن شود که این هزینه در امور مربوط به آموزش کودک صرف شده است.

• دولت به عنوان مسئول تأمین حقوق اولیه افراد، اگر امروز به حقوق کودکان توجه نماید و منابعی را صرف آموزش، تغذیه، تأمین مسکن مناسب و غیره برای کودکان نماید، منافع آن با داشتن جامعه‌ای سالم، در آینده‌ای نزدیک نصیب جامعه و همه اعضای آن خواهد شد و از هزینه‌های فزاینده مبارزه با عوارض نادیده گرفتن حقوق کودکان به شدت کاسته خواهد شد. اما بی‌توجهی به این مسئله باعث می‌شود منابعی که امروز دولت از صرف آن برای رفاه کودکان ممانعت نموده در آینده‌ای نزدیک هزینه‌هایی چند برابر آن را صرف تأسیس و گسترش زندان‌ها، دادگاه‌ها و غیره نماید. به عنوان نمونه‌ای کوچک، کودکی که امروز فقر، بی‌خانمانی و غیره را تجربه نماید اگر در بزرگسالی به عنوان مجرم شناخته شود و قتلی را مرتکب شود زیان آن نه تنها موجب از دست رفتن جان قربانی است و نه تنها فرد مرتکب جرم با مشکلات جدی در زندگی مواجه می‌شود بلکه خانواده، بستگان و حتی جامعه نیز از این مسئله تأثیر می‌پذیرند. از دیگر عواقب فقر می‌توان به گسترش بسیاری از امور غیراخلاقی از جمله سوء استفاده‌های جنسی، گسترش تن‌فروشی و غیره در جامعه‌ای اسلامی نام برد.

• فقر کودکان باید به عنوان پدیده‌ای منحصر به فرد پذیرفته شود که به اقدامات مستقیم احتیاج دارد، هر بحث مربوط به فقر کودکان باید جامع باشد چراکه کودکان نه تنها درصد بالایی از افراد فقیر را تشکیل می‌دهند بلکه می‌توانند فرصتی برای شکستن چرخه فقر نیز ایجاد کنند. لذا ضروری است مبارزه با فقر و محرومیت از سوی سیاست‌گذاران و طراحان استراتژی‌های توسعه کشور به عنوان یکی از محورهای اصلی و خاص برنامه‌ها مورد توجه قرار گیرد تا بدین ترتیب از رنج افراد محروم جامعه جلوگیری شود. مقایسه حجم و شدت فقر نیز می‌تواند نشانه مستقیمی از پیشرفت اقتصادی در افزایش سطح زندگی فقرا باشد، اما نداشتن اطلاعات درست از کودکان و همچنین فراهم نبودن برقراری ارتباط مستقیم و مؤثر با آنان، تأثیرات منفی بر راهبردهای ضد فقر دارد، چراکه باعث می‌شود در طراحی و اجرای این راهبردها به کودکان و حقوق آن‌ها توجه نشود. بنابراین به مسئولین توصیه می‌شود با توجه به اینکه داده‌های این پژوهش برای اولین بار و تنها برای سال ۱۳۹۰ گردآوری شده و امکان دسترسی مجدد به این خانوارها نیز وجود دارد، لذا جهت پیگیری وضعیت رفاهی این کودکان جمع‌آوری آمار مربوط به همین خانوارها طی دوره‌های زمانی مشخص تکرار شود و ضمن پایش تحول فقر کودکان، گردآوری آمارهای مشابه با در نظر گرفتن ویژگی‌های کودکان به سراسر کشور تعمیم داده شود.

* یادداشت پیشی رو توسط نگارندگان به مناسبت جشنواره فقر پژوهی و برای انتشار در کتاب مجموعه جستارهای جشنواره ارائه شده است که در خبرنامه‌ی هفتگی مقابله با فقر و نابرابری نیز در اختیار خوانندگان قرار می‌گیرد.

ترک تحصیل بی صدای کودکان روستایی

روزنامه همشهری-۱۴ آذرماه ۱۳۹۸

فهیمة طباطبایی، خبرنگار | شاید کمتر کسی میان هیاهوی این روزها، صدای معلمان و کودکان مناطق روستایی و عشایری سراسر کشور را شنیده باشد. معلمانی که باید هرروز با خودروی شخصی خود، کیلومترها بروند تا به مدرسه برسند. معلمانی که اغلب هم حق التدریس اند و حقوق شان ۶ ماه یک بار پرداخت می شود و حتی از حداقل های حقوقی محروم شده اند. وضعیت دانش آموزان نیز به همین منوال است. کودکانی که با اجرای طرح تجمیع مدارس روستایی، کلاس های درس روستایشان تعطیل شده و حالا چند سالی است که آن ها هم مجبورند کیلومترها دورتر به مدرسه دیگری در روستاهای اطراف یا شهرستان ها بروند.

<http://newspaper.hamshahrionline.ir/id/89556>

نابرابری در همه وجوه زندگی معلولان جهان وجود دارد

خبرگزاری ایلنا-۱۵ آذرماه ۱۳۹۸

فصل اول

اخبار برگزیده هفته

وبسایت سازمان ملل متحد با انتشار اطلاعیه ای، مهم ترین مشکلات معلولان را نابرابری ها در حوزه حمل و نقل، شغل و استخدام، تحصیلات، آموزش، مشارکت سیاسی و اجتماعی دانست. در این اطلاعیه که توسط انجمن حمایت از حقوق کودکان آمده است، به طور تقریبی حدود یک میلیون نفر که در سراسر جهان دچار معلولیت هستند، با مشکلات زیادی در جامعه رو به رو می شوند. طبق مشاهدات انجام شده، معلولین نمی توانند به طور برابر با دیگران از امکانات جامعه استفاده کنند و لذت ببرند. این اطلاعیه می افزاید: حق مشارکت در زندگی عمومی یکی از اساسی ترین جنبه ها برای فعالیت شهروندی و کاهش نابرابری ها در جامعه است.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-843039>

دولت برای سال ۹۹ عقب افتادگی دستمزد کارگران را جبران کند

خبرگزاری تسنیم-۱۷ آذرماه ۱۳۹۸

احسان سهرابی، رئیس کانون شوراهای اسلامی کار خراسان رضوی | رئیس کانون شوراهای اسلامی کار خراسان رضوی گفت: خواسته جامعه کارگری این است که دستمزد آن ها به واقعیات کنونی جامعه نزدیک شود زیرا رشد تورم باعث افزایش اختلاف طبقاتی کارگران با سایر اقشار جامعه شده است. احسان سهرابی با بیان اینکه دولت باید عقب افتادگی دستمزد کارگران در سال های اخیر را برای سال ۹۹ جبران کند، افزود: رئیس سازمان برنامه و بودجه موضوعی مبنی بر افزایش ۱۵ درصدی حقوق در سال آینده را مطرح کرده اند که جای تأمل

<http://farhikhtegandaily.com/news/34905>

حقوق بگیر کمتر از ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان، معاف از مالیات

تابناک- ۱۸ آذرماه ۱۳۹۸

محمدباقر نوبخت، رئیس سازمان برنامه و بودجه | رئیس سازمان برنامه و بودجه با بیان اینکه روز دهم هر ماه، مبلغ حمایت معیشتی دولت، روز بیستم هر ماه یارانه نقدی خانوارها و قبل از سی ام هر ماه نیز حقوق کارکنان دولت را پرداخت می‌کنیم، گفت: جمع این ارقام حدود ۳۶ تا ۳۷ هزار میلیارد تومان در ماه خواهد شد. نوبخت با اشاره به معافیت مالیاتی حقوق بگیران، افزود: معافیت را بیشتر کرده‌ایم؛ بنابراین کسانی که کمتر از ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان دریافت می‌کنند، از پرداخت مالیات معاف هستند.

<https://www.tabnak.ir/fa/news/942633>

چهارشنبه ۲۰ آذرماه؛ پایان مهلت ثبت نام در سایت بسته معیشتی

خبرگزاری ایسنا- ۱۹ آذرماه ۱۳۹۸

به گزارش خبرگزاری ایسنا، طبق اعلام قبلی ستاد شناسایی مشمولان بسته حمایت معیشتی دولت مستقر در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، روز چهارشنبه، ۲۰ آذرماه پایان مهلت مراجعه به سایت «بسته معیشتی» به نشانی Hemayat.mcls.gov.ir خواهد بود. پس از واريز نوبت سوم بسته معیشتی در دوم آذرماه، وزارت رفاه کد دستوری #۶۳۶۹* را اعلام کرد تا کسانی که بسته معیشتی دریافت نکرده‌اند و خود را مستحق دریافت آن می‌دانسته‌اند، درخواست خود را از این طریق ثبت کنند.

<https://www.isna.ir/news/98091914118>

دارد، زیرا این موضوع هیچ همخوانی با هزینه‌های کارگر ندارد.

<https://tn.ai/2155829>

ضریب جینی ایران ۴۰ شد

خبرگزاری تسنیم- ۱۸ آذرماه ۱۳۹۸

جدیدترین گزارش توسعه انسانی سازمان ملل ضریب جینی ۱۵۲ کشور جهان از جمله ایران را اعلام کرده است. سازمان ملل در گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۹ متوسط ضریب جینی ایران بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ را ۴۰ اعلام کرده است. در گزارش قبلی این سازمان، ضریب جینی ایران برای همین سال‌ها بالغ بر ۳۸/۸ اعلام شده بود. ایران میان ۱۵۲ کشوری که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته‌اند، از نظر میزان ضریب جینی در رتبه ۹۸ قرار گرفته است که بدین ترتیب شکاف درآمدی در ایران طی این دوره بیشتر از ۹۷ کشور و کمتر از ۵۴ کشور جهان بوده است.

<https://tn.ai/2156714>

انصاری‌راد: ۵۰ درصد مردم زیر خط فقرند

روزنامه فرهیختگان- ۱۸ آذرماه ۱۳۹۸

حسین انصاری‌راد، فعال اصلاح طلب | به گزارش «فرهیختگان آنلاین»، جهان‌نیوز نوشت: حسین انصاری‌راد، فعال اصلاح طلب و رئیس کمیسیون اصل نود مجلس ششم مدعی شده است: «نزدیک به پنجاه درصد مردم ایران زیر خط فقر زندگی می‌کنند». وی گفت: امروز مردم کشور در فقر به سر می‌برند. تحریم‌های بین‌المللی زندگی مردم را تحت فشار قرار داده است. براساس برخی آمارهای ارائه شده نزدیک به پنجاه درصد مردم ایران زیر خط فقر زندگی می‌کنند. از سوی دیگر، هفتاد درصد مردم ایران در وضعیت مناسبی از نظر اقتصادی زندگی نمی‌کنند.

سه میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر؛ محروم از آسایش بازنشستگی

روزنامه اعتماد-۱۹ آذرماه ۱۳۹۸

علی خدایی، نماینده کارگران در شورای عالی کار | اگر ماده ۱۴۸ قانون کار، الزام به پرداخت حق بیمه برای کارگر ساعتی یا روزمزد، به درستی رعایت می‌شد، حالا باید نام بیش از ۱۴ میلیون کارگر کشور در فهرست سوابق سازمان تأمین اجتماعی قابل مشاهده بود؛ در حالی که به گفته نماینده کارگران در شورای عالی کار، در حال حاضر فقط ۱۱ میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر تحت پوشش تأمین اجتماعی هستند. خدایی، در گفت‌وگو با «اعتماد» پیش‌بینی می‌کند که ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار کارگر به دلیل تخلف کارفرما از پرداخت حق بیمه، از بیمه تأمین اجتماعی محروم مانده باشند. مهم‌ترین دلیل این محرومیت هم به همان روحیه استثمارگری کارفرمای متخلف برمی‌گردد.

<http://www.etemadnewspaper.ir/fa/main/detail/138578>

تحولات فقر در جهان اعلام شد

خبرگزاری ایرنا-۲۰ آذرماه ۱۳۹۸

بر اساس گزارش بانک جهانی، نرخ فقر شدید در دو دهه اخیر در دنیا ۲۰ درصد کاهش یافته است. میزان مرگ‌ومیر کودکان نیز از ۱۴ درصد به ۷ درصد رسیده است. همچنین، نرخ دسترسی به برق به ۵۷ درصد افزایش یافته و میزان مردمی که از آب تمیز آشامیدنی و سرویس‌های بهداشتی مناسب استفاده می‌کنند، از ۲۲ درصد به ۴۱ درصد افزایش یافته است. این آمار، بر اساس مطالعات مؤسسه بین‌المللی توسعه در بانک جهانی است که یکی از بزرگترین منابع تأمین مالی برای مبارزه با فقر شدید در فقیرترین کشورها محسوب می‌شود.

<http://www.irna.ir/news/83590162>

فصل دوم

سایر اخبار هفته

نداشتن درآمد بخش مهمی از جامعه به‌ویژه کسانی است که در حاشیه قرار دارند. مشاهده می‌شود که با وجود کاهش تعداد جوانان نسبت به گذشته که به دلیل کاهش رشد جمعیت است، ولی نرخ بیکاری طی ۱۲ سال گذشته برای این گروه از جوانان بیشتر شده است. در مورد جوانان ۲۹-۲۵ سال، نرخ بیکاری از ۱۶ درصد به ۲۳ درصد رسیده است. جالب اینکه بر خلاف گذشته که نرخ بیکاری افراد کم‌سواد یا بی‌سواد بیشتر بود، اکنون نرخ بیکاری افراد دارای مدرک کارشناسی ۳ برابر نرخ بیکاری افراد بی‌سواد است.

<https://fa.shafaqna.com/news/847783>

حذف سرانه درمان هفت دهک میانی و کم‌درآمد، میخی بر تابوت عدالت است

خبرگزاری ایلنا-۱۶ آذرماه ۱۳۹۸

براساس خبرهایی که به ایلنا رسیده، سازمان بیمه سلامت با هدایت وزارت بهداشت، دفترچه بیمه حدود ۱۲۰ هزار نفر را از روز شنبه، ۱۶ آذرماه، تنها با شرط پرداخت سرانه درمان تمدید می‌کند؛ هرچند حدود ۸ هزار نفر از این تعداد، جزء سه دهک پردرآمد جامعه هستند، اما باقی آن‌ها یعنی ۵۰ هزار نفر جزء ۴ دهک میانی و ۶۲ هزار نفر جزء سه دهک پایینی جامعه هستند. این عده از این پس باید بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد سرانه درمان خود را پرداخت کنند؛ که مبلغی می‌شود بین ۴۰ تا ۵۰ هزار تومان بابت هریک از اعضای خانواده.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-842868>

فقر و تخریب محیط زیست، مهمترین تهدیدهای زندگی شهری است

خبرگزاری ایسنا-۱۴ آذرماه ۱۳۹۸

محققان دریافتند که شهرنشینی منجر به ایجاد مسائل و مشکلات بسیاری برای انسان‌ها و حیوانات شده است. به گزارش نشنال جغرافی، دستیابی به شغل و رونق و دیگر عوامل توسعه، از مهمترین موارد در سوق دادن افراد به سمت شهرهاست. گزارش‌ها نشان می‌دهد که نیمی از جمعیت جهانی در حال حاضر در شهرها زندگی می‌کنند و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰، دو سوم مردم جهان در مناطق شهری زندگی کنند، اما مهمترین مشکلات اساسی امروز شهرنشینی، فقر و تخریب محیط زیست است. افزایش رشد شهری می‌تواند منجر به افزایش فقر شود، زیرا دولت‌های محلی قادر به ارائه خدمات به همه افراد نیستند.

<https://www.isna.ir/news/98091410403>

اعتراضات اخیر و وضعیت شغلی

شفقنا-۱۴ آذرماه ۱۳۹۸

عباس عبدی، پژوهشگر | اتفاق نظر است که اعتراضات اخیر، مرتبط با فقر و بیکاری و

بازماندگی از تحصیل در ایران

خبرگزاری ایرنا- ۱۶ آذرماه ۱۳۹۸

بنابر اطلاعات حاصل از نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ هم‌اکنون دو میلیون و ۳۸۶ هزار و ۱۲۰ نفر بی‌سواد در گروه سنی ۶-۱۹ سال در کشور وجود دارد که در حال حاضر خارج از مدرسه هستند. اگر جمعیت لازم‌التعلیم را در دامنه سنی ۱۷-۶ سال در نظر بگیریم، با کسر تعداد جمعیت در سنین ۱۹-۱۸ سال، میزان بازماندگان از تحصیل به حدود یک میلیون و ۷۳۸ هزار و ۷۵۱ نفر کاهش می‌یابد. این درحالی است که بنابر آمار وزارت آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶، بیش از ۷۴۷ هزار و ۹۱۱ نفر بازمانده از تحصیل در کشور حضور دارند که در دردهای سنی مختلف توزیع شده‌اند.

<http://www.irna.ir/news/83576299>

مخالفت معلمان با گرانی بنزین

خبرگزاری ایرنا- ۱۶ آذرماه ۱۳۹۸

یک تشکل عالی فرهنگیان در بیانیه‌ای به آزادسازی قیمت‌ها و افزایش نرخ بنزین اعتراض کرد. شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی فرهنگیان ایران، با اعلام اعتراض معلمان نسبت به گرانی بنزین، آورده است: سه برابر کردن قیمت بنزین و اتخاذ سیاست‌های ریاضتی در چنین شرایطی، یعنی تعرض و دست‌اندازی آشکار به سفره‌های مردم و فشار بیشتر بر معیشت و زندگی اکثریت جامعه که ابتدایی‌ترین اثرات آن گسترش هرچه بیشتر فقر، فساد، فحشا، از هم گسستن خانواده‌ها و رانده شدن تعداد بیشتر کودکان از مدرسه به سوی خیابان و کار خواهد بود.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-843274>

با تورم موجود درآمد حقوق بگیران باید ۳/۵

میلیون تومان باشد

خبرگزاری ایرنا- ۱۷ آذرماه ۱۳۹۸

علی اکبر نیکوآقبال، استاد اقتصاد دانشگاه تهران | استاد اقتصاد دانشگاه تهران گفت: ما در دو سال گذشته در مجموع ۷۰ درصد تورم داشته‌ایم و اقتصاددانان و اهل فن گفته‌اند که تورم در سال ۹۹ نیز در حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد خواهد بود. حداقل درآمد ماهانه حقوق بگیران، مستمری بگیران و در نهایت بیکاران (حدوداً ۱۲ درصد) باید چیزی در حدود ۳ میلیون و پانصد هزار تومان باشد ولی وضعیت موجود مغایرتی اساسی و وحشتناک با این درآمد حداقل دارد؛ به ویژه اگر ما یارانه‌های در نظر گرفته شده دولت را برای ۶ میلیون نفر مد نظر قرار دهیم.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-843863>

دولت در نشستی فوق‌العاده با اقتصاددانان

برای معیشت مردم چاره‌اندیشی کند

خبرگزاری فارس- ۱۸ آذرماه ۱۳۹۸

فاطمه آلیا، نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی | نماینده ادوار مجلس گفت: دولت در شرایط کنونی باید جلسه فوق‌العاده‌ای را با اقتصاددانان برگزار کند و نتایج آن را به جلسه سران قوا ببرد و تصمیمی اخذ شود که به نفع مردم باشد. آلیا تصریح کرد: امروز شاهد گزارشات از منابع اقتصادی هستیم که براساس آن گزارشات، فقر مطلق در گذشته ۱۰ درصد بوده و این رقم اخیراً به ۳۵ درصد افزایش یافته است. این افزایش در جمهوری اسلامی که هدف و سیاست‌های کلی آن مبنی بر محرومیت‌زدایی و توجه به مستضعفان جامعه بوده، زاویه دارد و از آن فاصله گرفته است.

<http://fna.ir/ddrjic>

تنها ۱۸/۵ درصد از اعتبار مورد نیاز معلولان در بودجه دیده شد

خبرگزاری ایلنا- ۱۹ آذرماه ۱۳۹۸

سه‌م معلولان از بودجه بهزیستی در واقع ۲ هزار و ۷۸۷ میلیارد و ۳۲۶ میلیون تومان است. سه‌م معلولان از ردیف بودجه بهزیستی تنها ۱۸/۵ درصد مقدار مورد نیازی است که توسط کارشناسان بهزیستی برای اجرای قانون معلولان برآورد شده است. یعنی معلولان امسال ۸۱/۵ درصد از بودجه مورد نیاز خود را دریافت نمی‌کنند. این در واقعیت امر به این معناست که تک به تک ردیف بودجه‌هایی که قرار است زندگی مطلوب‌تری برای معلولان بسازد، خدمات توانبخشی را به صورت ارزان در اختیارشان قرار بدهد و ... همگی عناوینی هستند که روی کاغذ می‌آیند و با ناکامی در برآورده‌سازی روبه‌رو می‌شود.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-844559>

فقر و بیکاری؛ ۲۰ بال تخریب‌گرو بحران‌زای کشور

خبرگزاری ایسنا- ۲۰ آذرماه ۱۳۹۸

علی اوسط هاشمی، معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی | معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، فقر و بیکاری را دو بال تخریب‌گرو بحران‌زا برای کشور دانست و عنوان کرد: حدود ۸۰ درصد از فارغ التحصیلان جامعه دانشگاهی درگیر بحث اشتغال هستند. هاشمی افزود: حدود ۳۰ درصد از جوانان کشور از بیکاران و فارغ التحصیلان دانشگاهی نیستند (ترک تحصیل کرده‌اند) که این آمار با آمار فارغ التحصیلان بیکار کشور یک نگرانی را در حوزه اشتغال ایجاد می‌کند. آمار بیکاری، نگران‌کننده و ایجاد اشتغال از طریق دولت و حکومت، محال است؛ لذا باید تغییری را مبنای کار خود قرار دهیم و به حوزه مهارت‌آموزی توجه کنیم.

<https://www.isna.ir/news/98092014741>

جزئیات مغفول طرح رتبه‌بندی معلمان

خبرگزاری ایسنا- ۱۸ آذرماه ۱۳۹۸

رتبه‌بندی معلمان

به نظر می‌رسد طرح رتبه‌بندی معلمان در آستانه اجرا قرار گرفته و جزئیاتش بارها از زبان وزیر و معاونانش در رسانه‌ها اعلام شده است. در سوی دیگر این خبر هم معلمانی هستند که در انتظار طرح مانده‌اند و البته این انتظار آن قدر طولانی شده که حالا عدد و رقم‌های تعیین شده برای رتبه‌های مختلف هم نتواند انگیزه خاصی در آن‌ها ایجاد کند. آموزش و پرورش می‌گوید که بین ۲۰۰ تا ۷۰۰ هزار تومان براساس رتبه‌های مختلف به حقوق معلمان افزوده می‌شود و البته هنوز کسی نمی‌داند کفه این افزایش حقوق چقدر به سمت ۲۰۰ و چقدر به سمت ۷۰۰ هزار تومان سنگینی خواهد کرد.

<https://www.isna.ir/news/98091813089>

گزارش سازمان ملل درباره نابرابری‌های جدید ناشی از تغییرات آب‌وهوایی

همشهری آنلاین- ۱۹ آذرماه ۱۳۹۸

برنامه توسعه سازمان ملل روز دوشنبه ۱۸ آذر در گزارش جدید خود هشدار داد: نسل جدیدی از نابرابری‌های جهانی ناشی از تغییرات آب‌وهوایی و فناوری می‌تواند به بروز بی‌ثباتی سیاسی و خشونت منجر شود. این برنامه در گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۹ خود هشدار داد که بر خلاف ثروت و درآمد، تغییرات آب‌وهوایی و فناوری در دوران مدرن به شکل فزاینده‌ای بین افراد دارا و ندار شکاف ایجاد کرده است. چنین شکل جدیدی از بی‌عدالتی افزایش یافته آن هم در حالی که پیشرفت‌هایی در برخی از شاخص‌های سنتی ایجاد نابرابری از جمله فقر شدید و بیماری‌ها حاصل آمده است.

<https://www.hamshahrionline.ir/news/469148>

**خیرین بیش از ۷۰ هزار میلیارد ریال در حوزه
درمان کمک کرده‌اند**
خبرگزاری ایرنا- ۲۰ آذرماه ۱۳۹۸

حسینعلی شهریاری، رئیس مجمع خیرین سلامت کشور | رئیس مجمع خیرین سلامت کشور گفت: خیرین بیش از ۷۰ هزار میلیارد ریال در حوزه بهداشت و درمان به مجمع خیرین سلامت کشور کمک کرده‌اند. شهریاری روز چهارشنبه در آیین بهره‌برداری از سه طرح درمانی خیرساز شهرستان دزفول، افزود: دولت به تنهایی قادر به تأمین هزینه‌های سرسام‌آور بخش درمان نیست و خیران همواره با کمک‌های خود به دولت کمک می‌کنند. وی با تقدیر از کمک‌های خیران و سمن‌ها به حوزه بهداشت و درمان از بانوان خواست در امور خیر مشارکت کنند چراکه به باور وی با حضور بانوان در این عرصه به طور قطع شاهد بهبود شرایط می‌شویم.

<http://www.irna.ir/news/83590122>

توانمندسازی
حاکمیت و شفافیت

خبرنامه مقابله با فساد و فقر
به سفارش معاونت رفاه اجتماعی
مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

 <https://www.instagram.com/iranbssc/>

 <https://t.me/iranBSSC>

 <https://www.aparat.com/IranBSSC>

 <https://www.linkedin.com/company/iranbssc/>

 <http://iran-bssc.ir/feed/>

